

κατὰ τὸ αἶσθημα καὶ τὰ ἔργα ἐράμιλλοι ἐκείνων. Διὸ, ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγώνος ἐκδοθέντα συγγράμματα, θέλομεν ἀπορήσει μανθάνοντες ὅτι πλείστα ἐξ αὐτῶν ἐτυπώθησαν τῇ δαπάνῃ κληρικῶν, καὶ πολλάκις οὐχὶ ἵνα πωληθῶσιν ἀλλ' ἵνα διανεμηθῶσι δωρεάν. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐθχυμάσαμεν ἀείποτε τὴν εὐγενῆ ταύτην φιλοτιμίαν, ἥς μετεῖχον καὶ οἱ τότε καλούμενοι ἄρχοντες καὶ οἱ ἔμποροι. Ολίγιστα βιβλία ἐξεδίδοντο ὑπὸ τυπογράφων, καὶ πλὴν τούτων ὅλα τὰ λοιπὰ ἐκοσμοῦντο διὰ τοῦ ὀνόματος ἀρχιερέως, ιερέως, ἐμπορίου ἢ ἄρχοντος. Τὴν εὐγένειαν τοῦ σκοποῦ ἐξηυγένιζεν ἔτι μᾶλλον ἡ τοῦ τρόπου, καὶ δικαίως παρεδόθησαν εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεάς τὰ ἐπὶ τῶν κεφαλίδων τῶν βιβλίων κεκαρκαγμένα ὀνόματα αὐτῶν, ἐνῶ τὰ τῶν δαπανῶντων ἀδικρίτως σήμερον χάριν ἀπλῆς ἀμοιβῆς τοῦ στήθους θέλουσιν ἀπολεσθῇ εἰς αἰῶνας.

Μεταξὺ δὲ τῶν πεπαιδευμένων καὶ φιλογενεστάτων τούτων κληρικῶν κατατάσσομεν ἐν τοῖς πρώτοις καὶ τὸν εὐκλεῶς ἀναβαίνοντα σήμερον τὸν ἱερὸν θρόνον τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας, τὸν Μακκριώτατον λέγομεν Πατριάρχην **ΙΕΡΟΘΕΟΝ**, οὗ τινο; παραθέτομεν τὸ σέπτον ὁμοίωμα. Μόλις ἀνηγорεύθη Πατριάρχης, πολλὰ μάλιστα παρακληθεὶς εἰς τοῦτο, καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ὑπεῖρξεν ἡ ἐν Δαμασκῷ σύστασις Ἑλληνικῶν καὶ Ἀραβικῶν σχολείων· εἰς τῆς Ἑλλη-

νικῆς μάλιστα τὴν διάδοσιν τοσαύτην ἐπιμέλειαν καὶ τοσαύτας δαπάνας κατέβαλεν, ὥστε οὐ μόνον ἡ θεία ἱερουργία τελεῖται ἑλληνιστί, ἀλλὰ καὶ πλείστοι τῶν ἱερέων ἐδιδάχθησαν τὴν γλῶσσαν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ καθ' ὁδὸν συχνάκις ἀπαντᾷ ὁ Ἕλληνας περιηγητὴς Ἀραβίας ἐννοοῦντας τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Τοιαῦτα πράττων ὁ Πατριάρχης ἀναδεικνύεται ἄξιος διάδοχος ἐνδόξων αὐτοῦ προκατόχων, καὶ ζηλωτὴς τῆς πίστεως· ἦν πρῶτον εὐηγγελίσαντο ἐν Ἀντιοχείᾳ οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἐν Συρίᾳ σφαγὰς ὁ μακαριώτατος Ἱεροθεὸς ἔτυχεν ἀπὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν δι' ὑποθέσεις τοῦ κοινοῦ. Ἀλλὰ σπεύσας μετὰ τὸ τρομερὸν ἀκουσμά ἐπανῆλθεν ἵνα παραμυθίσῃ τὸ πεί-

μνιον αὐτοῦ. Ἄν καὶ ἡ μητρόπολις εἶχεν ἀνασκαφῇ εἶχον δὲ διαρπαγῇ καὶ τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ πᾶσα ἡ περιουσία τοῦ Πατριάρχου, οὐδὲν ἤττον ἀφιερῶθη ὅλος ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν οἰκτρῶν λειψάνων τῆς θηριώδους σφαγῆς, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ προστασίαν γενομένης δικαίως διανομῆς τῶν βοηθημάτων, καὶ πολλῶν ξένων τὴν φιλάνθρωπον συνδρομὴν προσκάλεσε. Πολλοὶ ἐνθουσιῶνται βεβαίως τὴν χριστιανικωτάτην πράξιν Ἀγγλοῦ κουακέρου, ὅστις μετὰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐν Βηρυττῷ ἐμπορευομένου ὁμογενοῦς Κ. Ν. Τζίβου, ἀνδρὸς τιμῶντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀφῆκεν ὀγδοήκοντα λίρας χάριν διανομῆς, καὶ ἀνεχώρησε μὴ θελήσας καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν πρὸς τοὺς εὐεργετηθέντας.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας ὁ Πατριάρχης Ἱεροθεὸς ἔδωκε δείγματα τῆς εὐσεβείας καὶ φιλογενείας αὐτοῦ, ἀπονεμών ἰδίως ἀξιολόγους ὑπηρεσίας εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων. Μεταβὰς ἐν Ρωσίᾳ ἔτυχεν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς, παρὰ τῷ αὐτοκράτορι μάλιστα Νικολάῳ, ὅστις καὶ διὰ παρασῆμων ἐτίμησεν αὐτόν, τιμήσας οὕτω τὴν παιδείαν, τὴν εὐσεβείαν καὶ τὸν ζῆλον αὐτοῦ.

Διαμένων σήμερον καρτερικῶς ἐν Συρίᾳ, καὶ ὡς ἄλλος μάρτυς παλαίων ἀνενδότως ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν κατὰ τῆς ἐνθεομανίας καὶ τῆς θηριω-

δίας, καθίσταται ἄξιος τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, καὶ καύχημα τῆς Ἑλληνικῆς χώρας ἣτις ἐγέννησεν αὐτόν (*).

ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ.

—οοο—

Περὶ τῆς Αἰθιοπίας, ἀξιολόγου τῆς Ἀφρικῆς μέρους μεθ' οὗ ἀνέκαθεν ἔχει ὁ Ἕλληνας φιλικὰς σχέσεις διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἑρυθρᾶς, ζητοῦμεν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν πληροφορίας παρὰ τῶν ἐν

(*) Ἐγενήθη ἐν Γανοχώρῃς, ἐν Θιβέτι.

Ἱεροθεὸς Πατριάρχης Ἀντιοχείας.

Μάρτυρες χριστιανοί. (*Ορα σελ. 306.)

Αιγύπτω Ελλήνων ἐμπόρων, προτρέποντες αὐτοὺς καὶ εἰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς ἀδελφικὰς πρὸς τὴν χριστιανικὴν Αἰθιοπίαν σχέσεις. Καὶ περὶ Αἰθιοπικῶν ἐτι πραγμάτων λέγομεν καὶ γράφομεν κατὰ καιροὺς ὅσα μανθάνομεν, ἢ θεωροῦμεν χρήσιμα πρὸς γνῶσιν τινὰ τοῦ Πανελληνίου καὶ μέλλουσιν ὠφέλειαν τῶν Αἰθιοπῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἐμπόρων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐγράψαμεν καὶ ἐσχάτως μικρὰν τινα περὶ τῶν Αἰθιοπικῶν διατριβὴν, καταχωρηθεῖσαν ἐν τῷ 270 φυλλαδίῳ τῆς *Πανδώρας*, ἔχοντες, (ὡς ἐλέγαμεν ἐκεῖ), τὰς πληροφορίες ταύτας παρὰ τινῶν Αἰθιοπῶν, γεννηθέντων καὶ ἀνατραφέντων ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τοὺς ὁποίους ἀπηντήσαμεν κατὰ παρίστασιν, ἐξ ὧν ὁ εὐφύεστερος εὕρισκεται νῦν ἐν τῷ Βοσπόρῳ μανθάνων τὰ Ἑλληνικά, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἦλθεν αὐθόρμητος ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, τῆς Λοντάρης, πρωτευούσης τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ καθέδρας τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκράτορος Θεοδώρου.

Ἕλλην τις ἔμπορος τῆς Αἰγύπτου ἀξιότιμος, ὁ Ἰ. Κότσικας, ταξιδεύσας εἰς τὸ παράλιον τῆς Αἰθιοπίας, καὶ ἐκδόσας διὰ τοῦ *Αἰῶνος* τινὰς περὶ αὐτῆς πληροφορίες, (τὰς ὁποίας ἡμεῖς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδωμεν ἄχρι νῦν, ἀλλὰ θέλομεν ἐπιμεληθῇ νὰ ζητήσωμεν καὶ αὐτάς), ἐγκρίνων, ὡς ἀληθεῖς τὰς περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίες ἡμῶν, τὰς ἐν τῇ ῥηθείᾳ διατριβῇ, διορθώνει μόνον δύο τινὰ, προσθέτων ἄλλας περιέργους σημειώσεις, τὰς ὁποίας ἐκθέτομεν προθύμως ἐνταῦθα, ἐπαινοῦντες τὴν ὑπὲρ τῆς Αἰθιοπίας φιλόχριστον πρόνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεόδωρον καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σαλάμην ἀγάπην καὶ προσκόλλησιν αὐτοῦ, ὡς βλέπομεν ἄσμενοι ἐν τῇ νεωτάτῃ πρὸς τὴν *Πανδώραν* ἐκθέσει αὐτοῦ.

Αἱ εἰρημέναι διορθώσεις τοῦ κυρίου Κότσικα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατριβῆς εἰσὶν αὗται. Ἡμεῖς ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ φιλέλληνας Αἰθιοπὸς ἐλέγαμεν ἐκεῖ, ὅτι μερὶς τις μικρὰ τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ περ ἀκολουθοῦσα τὴν ἐκκλησίαν τῶν Εὐ-

τυχιανῶν ἢ Μονοφυσιτῶν, διασώζει ἐθιμά τινα τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας εἰσαχθέντα ἐκ τῆς Πορτογαλικῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ἡ μεγάλη καὶ ἐπιπολάζουσα, καὶ ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Κοντάρη μερὶς τῶν Αἰθιοπῶν, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόδωρος, κλίνει ὡς ἐκ τῶν ἐθίμων καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς προαιρέσεως εἰς τὴν Ὁρθόδοξον, τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὶ ἀκολουθοῦσα καὶ αὐτὴ οὐχ ἥττον τὴν τῶν Εὐτυχιανῶν. Ἐσημειώσαμεν δὲ, ὅτι οἱ Γεζουῖται νῦν, ὑποστηριζόμενοι ἐκεῖ ἐκ τῆς φίλης Γαλλίας, ἐκίνησαν τὴν διαίρεσιν, ἐξ ἧς προήλθεν ἐπ' ἐσχάτων ἡ καταστροφὴ τοῦ ἀντάρτου ἡγεμόνος τῆς Τιγραιας, ἡγεμόνος ὑποτελοῦς τῷ αὐτοκράτορι Θεόδωρῳ, ἐπεθυμήσαντος τὸν θρόνον τῆς ὅλης Αἰθιοπίας, πιθανῶς κατ' εἰσήγησιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν μισσιοναρίων αὐτῶν διὰ σκοπὸν προσηλυτικόν. Οὕτως ἡ φίλη χριστιανικὴ Αἰθιοπία ἠνώθη αὐθις ἐκ νέου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ ἀλκίμου αὐτοκράτορος Θεοδώρου, ὅπερ χρησιμεύει πρὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς. Τοῦτο θέλει βεβαίως πᾶς ὁ Αἰθιοπικὸς λαὸς, καὶ ἡ Γαλλία ὀφείλει νὰ σεβασθῇ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ τούτου, μὴ ἐξαπτομένη ἀπὸ τὰς ψευδολογίας τῆς προπαγάντας, καὶ μὴ βοηθοῦσα τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τὰς σκανδαλώδεις κατὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐνεργείας τοῦ Παπικοῦ κλήρου, ἐπειδὴ τοῦτο ἀρμόζει πραγματικῶς τῇ σοφῇ Γαλλίᾳ, καὶ τοῦτο θεωρεῖται παρ' ἡμῶν, ὡς φίλων, πολὺ συμφερότερον πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ὡς πρὸς τὰ ξένα ἔθνη πολιτικὴν. Τοιαύτην περίπου ἔνοιαν καὶ τοιοῦτον σκοπὸν, εἶχεν ὁ περὶ μισσιοναρίων καὶ Γαλλίας λόγος τῆς ἡμετέρας διατριβῆς, καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα γράφοντες ἀπὸ μνήμης.

Πρὸς ταῦτα ὁ κύριος Κότσικας ἀντιβάλλει τὰς ἀκολουθοῦσας πληροφορίες αὐτολεξεί· « Εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν οὐδὲν ἔθιμον τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας ἐναπελάσθη ἀπὸ τὴν Πορτογαλικὴν ἐποχὴν, ἀλλ' οὔτε ἔχνος θρησκευτικῆς δυτικῆς λατρείας εἰς οὐδὲν μέρος τῆς Ἀβυσσινίας, ἐκτὸς τῶν ματαίων ἐξασκήσεων τῶν ἱεραποστόλων ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. Οἱ πρὸ τούτων ἐτῶν μετὰ πολλῶν θυσιῶν καὶ ἐπιμονῆς ἀσκοῦντες μανιωδῶς τὸν προσηλυτισμὸν Δυτικοὶ ἱεραπόστολοι οὐδὲν κατώρθωσαν ἄχρι τοῦδε. Οὗτοι ὁρμητήριον ἔχουσι τὴν παρὰ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ παρὰ τὸν πόλιν Μουσάδαν, Ἀβυσσινικὴν μὲν, ἀλλὰ νῦν Τουρκικὴν, ἐξ ἧς ποιοῦσιν ἐπιδρομὰς εἰς Ἀβυσσινίαν συνεχῶς, καὶ εἰς ἣν καταδιωκόμενοι τρέχουσι καὶ κρύπτονται, καιροφυλακτοῦντες πολιτικὰς ταραχάς, ἵνα ποιήσωσι νέας ἐπιδρομὰς. Κατὰ τὸ 1847 κατώρθωσαν οὗτοι διὰ δώρων καὶ ὑποσχέσεων, ἵνα ἀγοράσωσιν ἐν Ἀδούᾳ, πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου τῆς Τεγρέ, τὸν βασιλέα Οὐμαῖα, ὅπως οὗτος διατάξῃ τὴν ἐκ τῆς Ἀβυσσινίας ἀποπομπὴν τοῦ Κόπτου Ἀρχιεπισκόπου, Ἀμποῦνα Σαλάμη, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, εἰ μετὰ τριήμερον φανῇ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Ὁ ἀρχιερεὺς ὅμως οὗτος διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπινοήματος ἠνάγκασε τοὺς ἱεραποστόλους, ὅπως κακῶς ἀπελθόντες ἐξ Ἀδούης γυμνοὶ καὶ ἀνυπό-

» ὦντο, καταφύγωσι καὶ σωθῶσιν ἐν Μουσάδᾳ. Ἦτο
» σάββατον, ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβε τὴν διατα-
» γήν, καὶ αὐθόρῃ κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
» αὐτὸν ἱερὸν καὶ ἀπαρεχβιάστον τῶν ἡγεμόνων
» καὶ τῶν πολιτῶν. Αὐτόθι καλέσας πάντας τοὺς
» ἱερεῖς τῆς πόλεως παστῶν τῶν ἐκκλησιῶν, παρέ-
» στησαν αὐτοῖς τὴν ἐν τῷ ναῷ φυλάκισιν αὐτοῦ,
» εἶπε τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἐξέθεσε τὴν δο-
» λιότητα τῶν Δυτικῶν ἱεραποστόλων, τὴν κατὰ
» τῆς Ἀβυσσινικῆς θρησκείας ἐπιβουλὴν κτλ, καὶ
» διέταξεν ὅπως οὐδεὶς οὐδεμίαν ἐκκλησίαν ἀνοίξῃ
» τὴν πρῶτὴν τῆς Κυριακῆς, ἐρωτώμενοι δὲ περὶ
» τοῦ αἰτίου παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀποκριθῶσιν, ὅτι αἱ
» ἐκκλησίαι εἰσὶ κτίρια κοσμούμενα παρὰ τοῦ νυμ-
» φίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνθα συνερχόμεθα ἵνα
» προσκυνήσωμεν αὐτόν· ἀλλ' ἀφοῦ ὁ ἐπὶ γῆς ἀντι-
» πρόσωπος τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἀρχιεπί-
» σκοπος ἡμῶν, ὑβρίσθη καὶ ἀπειλήθη ὑπὸ τοῦ ἀρ-
» χηγού τῶν χριστιανῶν, τοῦ προδόντος τοῖς ἄλλοις
» θρήσκοις, ὡς ὁ Ἰούδας τὸν Χριστὸν τοῖς Ἰβραίοις,
» τὴν ἡμετέραν θρησκείαν, πάντες οἱ πιστοὶ ἐγίνα-
» μεν βλάστηται, προδόται, ἀντίχριστοι κτλ. Ὁ
» λαὸς ἀκούσας τὸ φρικτὸν τοῦτο ἄκουσμα παρὰ
» τῶν ἱερέων καὶ φρενήρης σχεδὸν γενόμενος, ἐν βροτῇ
» ὀφθαλμοῦ τρέχει, ὑπλίζεται καὶ ὁ κακὸς βασιλεὺς
» ἐκινδύνευεν ἵνα σπαραχθῇ, εἰμὴ προφθὰς διέτασ-
» σε τὴν ἐξορίαν πάντων τῶν Δυτικῶν ἱεραποστόλων
» ἐπὶ τῇ ποινῇ ἵνα κοπῶσιν οἱ πόδες αὐτῶν, ἅμα
» φανέντων πού τῆς Ἀδούης ἐν ἡμισείᾳ ὥρα. »

Ἄλλην διόρθωσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατριβῆς ποιεῖ ὁ λέγων τ' ἀνωτέρω ταύτην, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόδωρος κατοικεῖ ἐν σκηναῖς καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς ἀνακτόροις, ὥστε εἰς νῦν σωρὸς ἐρείπιων.

Καὶ περὶ μὲν τούτου ἔχομεν ἡμεῖς τὴν ἀντίρρησην ταύτην, ὅτι ὁ φιλέλλην Αἰθίοψ παρ' οὗ ἐλάβαμεν διαφόρους περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίες ἦτο κάτοικος τῆς πρωτεύουσας Κοντάρης, συγγενὴς ὢν τινὸς τῶν νομαρχῶν τῆς ἐπικρατείας, καὶ ὅτι αὐτὸς γινώσκων τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνάκτορα ἐξ αὐτοψίας, περιέγραψεν αὐτὰ λεπτομερῶς. Οὐδὲ φαίνεται πιθανόν ὅτι ὁ τῶν Αἰθιοπῶν αὐτοκράτωρ στερεῖται ὅλως ἀνακτόρων. Ἐνδεχόμενον ὅμως ὅτι γενναῖος ὢν καὶ φιλοπόλεμος διακινεῖται συνήθως ἐν σκηναῖς, ὅπερ ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς παρὰ τοῦ εἰρημένου Αἰθίοπος. Περὶ δὲ τῶν εἰσαχθέντων ἀπὸ τῆς Πορτογαλικῆς ἐποχῆς τινῶν ἐθίμων τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Τεγραί, καθ' ἃς πληροφορίες ἔδοσεν ἡμῖν ὁ αὐτὸς Αἰθίοψ, ὅπερ ἀρνεῖται ὅλως ὁ Ἕλλην ἔμπορος, οὐδὲν ἀντιλέγομεν, ἂν μόνον ὁ Ἕλλην ὑπάρχῃ ὄντως εἰδήμων τῶν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μᾶλλον τοῦ φίλου Αἰθίοπος, ὅπερ ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν τινά, διότι ἀγνοεῖται ἂν ὁ Ἕλλην ἔμπορος διέτριψε πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ἂν ἐπεσκέφθη τὴν καθέδραν τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου.

Ἐκτιμῶντες τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τοῦ Ἕλληνος ἐμπόρου καὶ προτρέποντες οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ὁμογενεῖς ἡμῶν εἰς τὰ Αἰθιοπικὰ ταξείδια, τῶρα μάλιστα, ὅτε πρόκειται ἡ διώρυξις τοῦ

Ἡρώου ἰσθμοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν ἔτι φιλικὴν μετὰ τῶν Χριστιανῶν Αἰθιοπῶν σχέσιν ἄνευ τινὸς προσηλυτικῆς διαθέσεως, καὶ ζητοῦντες παρ' αὐτῶν τελειότερας περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίας πρὸς γνῶσιν τοῦ ἔθνους, καὶ δεχόμενοι εὐγνωμόνως ὅσας εὐστόχους διορθώσεις καὶ προτροπὰς ποιοῦσιν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων λόγων, προσθέτομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀκολουθοῦσας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀνωθι σημειώσεων τοῦ κυρίου Κότσικα (α).

Ἡ Τιγρεαία ἐπαρχία τῆς Αἰθιοπίας, εἶχε πρότερον χωριστὸν ἡγεμόνα, ὑποτελῆ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν τοῦ Θεοδώρου θρόνον, καὶ οὐχὶ ἀνεξάρτητον ὄλως, ὅπερ ἐμφαίνει ἡ λέξις βασιλεὺς, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἕλλην ἔμπορος, ἴσως καθὸ διατρίψας ἐν μόνῃ τῇ Μουσάβα πόλει τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὅπου συχνάζουσιν, ὡς λέγει, καὶ οἱ μισσιονάριοι. Τοὺς μισσιονάριους εἶπον τινὲς, κακῶς ποιοῦντες, ἱεραποστόλους, ὄνομα πιθανῶς πλασθὲν ἐλληνιστὶ ὑπὸ τῶν μισσιοναρίων αὐτῶν πρὸς σύστασιν τινὰ ἐκ αὐτῶν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις, διότι βέβαια τὸν ἱερόν ἀπόστολον πᾶς χριστιανὸς σέβεται καὶ ἀκούει μετὰ προσοχῆς. Ἀλλ' αἱ μισσιονάριοι οὔτε ἱεροὶ ἀπόστολοι εἰσὶν, ἀνίερα προσφέροντες καὶ ἀνοσίως σκανδαλίζοντες καὶ διαιροῦντες καὶ ταραττοντες τοὺς ὑπὸ τὸν μωαμεθανικὸν ζυγὸν πάσχοντας καὶ στενάζοντας χριστιανούς ἀδελφούς αὐτῶν, οὔτε τὸ σέβας καὶ τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων κερδαίνουνσι ποτέ. Λεγέσθωσαν προτιμότερον μισσιονάριοι διὰ τοῦ ξενικοῦ ὀνόματος, ξένοι ὄντες καὶ ἀνίερα πρεσβεύοντες καὶ προσέτι ξένα ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν χριστιανισμὸν ἐνεργοῦντες ἀθεμίτως. Τὸ δὲ παλαιὸν ὄνομα Αἰθιοπία προτιμῶμεν οὐ μόνον ὡς Ἑλληνικὸν ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸ μεταχειρίζονται ἐν τοῖς ἐπιστήμοις ἐγγράφοις οἱ Αἰθίοπες αὐτοὶ, καθ' ὅς ἔχομεν ἡμεῖς πληροφορίας παρὰ τῶν Αἰθιοπῶν αὐτῶν.

Χαίρομεν τέλος ὅτι ὁ Ἕλλην ἔμπορος ἔχει τόσα προτερήματα καὶ ἐσχετίσθη τόσον μετὰ τοῦ καλλιφύμου καὶ φιλέλληνος τῶν Αἰθιοπῶν ἡγεμόνος καὶ τοῦ σεβασμίου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας μετὰ πολλῆς βέβαια περιεργείας ἀναγνώσουσι δημοσιευομένας ἐνταῦθα ἐλληνιστὶ πάντες οἱ ὁμογενεῖς.

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοκράτορος.

(Τύπος Αὐτοκρατ. σφραγίδος.)

« ΗΜΕΙΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ
ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ. κλπ.

« Τῷ ἡμετέρῳ λίαν ἀγαπητῷ Κυρίῳ Ἰωάννῃ
Κότσικα χαίρειν.

« Ἀναγγέλλομεν ὑμῖν τὴν παραλαβὴν τῶν ἡμετέ-

(α) Παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων ἐμπόρων καὶ λογίων, ἰδίως δὲ παρὰ τοῦ κυρίου Κότσικα ζητοῦμεν ὅσας ἔχουσι θετικὰς καὶ ὁπωσούν ἀκριβεῖς εἰδήσεις περὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τῆς Αἰθιοπίας καὶ περὶ τῶν προϊόντων καὶ τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς, καὶ πόσοι καὶ τίνες οἱ ἐν αὐτῇ μέντικοι ἢ περεπίδημοι Ἕλληνες, καὶ πόσους περίπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ σκωζομένων ἀπογόνων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ἀπὸ τῆς πολεματικῆς ἐποχῆς ἢ τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως μετηνάστευσαν ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν ὁρεινὴν καὶ παμφόρον Αἰθιοπίαν, καὶ συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διατήρησιν τοῦ φιλικοῦ τούτου κράτους,

ῶν δύο ἐπιστολῶν, αἵτινες ἐνεχειρίσθησαν τῷ σεβασμιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ πατρὶ ἡμῶν Ἀμπά Σελάμη, ὅστις μᾶς ἀνέφερε περὶ τῶν ἐμπεριεχομένων αὐταῖς, περὶ ὧν ἔχομεν τὴν φροντίδα, καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν περὶ ὧν τούτων.

« Μερὶ τῆς συμβουλῆς, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδετε διὰ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς σας, γνωστοποιοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ὅλα τὰ χρονικά τῆς Αὐτοκρατορίας διατηροῦνται παρ' ἡμῖν, καὶ ἐν αὐτοῖς σημειοῦνται ὅλαι αἱ συνθηκαὶ, αἱ ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων γενόμεναι, καὶ ἐν αὐταῖς ἀναφέρεται πᾶν πρᾶγμα εἰς τὸν καιρὸν του, καὶ θέλομεν κάμει τὴν νόμιμον χρῆσιν αὐτῶν ἐν καιρῷ δέοντι.

« Περί τῶν παραγγελιῶν μας, τὰς ὁποίας ἐφέρατε ἐξ Αἰγύπτου διὰ λογαριασμὸν μας, ἂν δύνασθε ἔλθετε εἰς ἡμᾶς μετ' αὐτῶν καὶ θέλετε μείνει καθ' ὅλα εὐχαριστημένος· ἄλλως θέλετε τὰς στείλει μὲ ἑκτακτον ἀπεσταλμένον σας πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ Γκελαμπάτ ὅστις θέλει μᾶς τὰ μεταδιδάσει μὲ τὸν ἐκ μέρους σας σταλησόμενον, ὅστις θέλει μᾶς φέροι καὶ τὴν σημείωσιν ἐκάστου λογαριασμοῦ σας μεθ' ἡμῶν, διὰ νὰ δώσωμεν τὰς διαταγὰς μας περὶ τῆς ἐξοφλήσεως αὐτῶν, καὶ περὶ νέων παραγγελιῶν μας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ στρατοῦ ἡμῶν.

« Ὅταν διορίσωμεν Διοικητὴν ὅπως κυβερνᾷ τοὺς τόπους ὅπου εὐρίσκεται ὁ Κασακατούρης, θέλομεν σὰς διαδιδάσει τὴν τιμὴν τῶν πραγματειῶν σας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου σας Κυρίου Ἀβούτ, καὶ τὰς ὁποίας ὁ ῥηθεὶς Κασακατούρης εἶχε λάβει παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου Κυρίου Ἀβούτ, ὅστις καὶ μᾶς εἶχε παρουσιάσει ἀναφορὰν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Τὸ καλῆτερον δὲ ὅπερ ἐπιθυμοῦμεν εἶναι ν' ἀπονέμηται ἢ ἐντελὴς καὶ αὐστηροτάτη δικαιοσύνη, ἢ μακροθυμία δὲ ἡμῶν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ περιμείνωμεν τὴν αὐθόρμητον μεταμέλειαν τοῦ Κασακατούρη, ὅτε (τὸ ὅποῖον θέλει γείνει ταχέως) θέλομεν στείλει Διοικητὰς ἐκ μέρους ἡμῶν καὶ θέλετε τύχη πλήρους δικαιοσύνης.

« Σὰς ἀνταμεΐβωμεν δὲ διὰ τῆς παντοτεινῆς, ἀγάπης μας, καὶ ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης μας, καὶ θέλετε ἐξακολουθῆν νὰ μᾶς γράφητε· ἐκπράζσομεν δὲ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν, ἵνα ἐπιτεκμηθῆτε ἡμᾶς ἐν Ἀβυσσινίᾳ.

« Ἐρρώσθε ν.

Ἰδοὺ καὶ ἡ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου·

(Τύποις Ἀρχιεπισκοπ. σφραγίδος.)

« Τῇ 5 Ἀμπέρ (Φεβρ.) 1856.

« Τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ υἱῷ Κυρίῳ Ἰωάννῃ Κότσικα ὃν Κύριος φυλάττει ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἐξολοθρεύσοι τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ, καὶ λυτρώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν πονηρῶν διὰ πρεσβειῶν τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων, χαίρειν.

« Ἔστω σοι γνωστὸν ὅτι ἔλαβον τὰς δεούσας ἐπιστολάς, ὅς ἀνέγων πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις ὑπερεχάρη μαθὼν τὸ περιεχόμενον.

« Τὰ χρονικά εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν τῇ ἱστο-

ρία τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ πᾶν πρᾶγμα ἔρχεται εἰς τὸν καιρὸν τοῦ. Σὲ εὐχαριστῶ δὲ μεγάλως, υἱέ μου, διὰ τὴν ὑπόμνησιν καὶ τὴν συμβουλὴν σου, ἥτις χρησιμεύει πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Ἀβυσσινιακῆς Αὐτοκρατορίας.

» Σὲ παρακαλῶ νὰ ἐξακολουθῇς πάντοτε τὰς πρὸς ἡμᾶς νεωτέρας εἰδήσεις σου, καὶ μᾶς ἀναφέρῃς τὰς κατὰ τὰς χώρας ὑμῶν καὶ ὅ,τι ἄλλο μορφωτικὸν ἐγκρίνεις.

» Σ' ἐσωκλείω ἐπιστολὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ἂν δυνήθῃς νὰ ἐλθῇς ἐνταῦθα καὶ γνωρισθῇς προσωπικῶς μετὰ τῆς Α. Μ. λίαν ὠφέλιμον ἔσται τοῦτο πρὸς πάντας, διότι ἐρρίζωσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Α. Μ. ἡ πρὸς ὑμᾶς εὐμένειά του, διηγούμενος τὸν ἀξιότιμον χαρακτῆρά σας, καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι δύνασαι νὰ τῷ προμηθεύῃς πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν.

» Ἐζήτησα ἀπὸ τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα ὁδηγίας περὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἃ ἐφέρατε διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐξ Αἰγύπτου, ἡ δὲ Μεγαλειότης τοῦ διέταξε νὰ σταλθῶσιν εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Γκελαμπάτ μετ' ὑπάλληλόν τινα ἐκ μέρους ὑμῶν, πεμπόντων συγχρόνως πρὸς τὴν Α. Μ. ἕκαστον λογαριασμὸν σας μετ' αὐτοῦ, ἵνα διατάξῃ τὴν ἐξόφλησιν των καὶ νέας παραγγελίας.

» Ἀπονέμω σοι τὰς πνευματικὰς εὐλογίας τῆς Α. Μακκαριότητος τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

» Τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος

» ὁ ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης

» ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΕΛΑΜΕ.

» Ἀρχιεπίσκοπος Ἀβυσσινίας.»

ΕΥΘ.

ΓΑΛΑΤΙΚΩΝ Α΄.

(Συνέχ. *10ε φυλλάδ. 273 καὶ 276.)

—οοο—

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τέλους τοῦ δευτέρου Αἰδουκοῦ πολέμου (202 π.Χ.), ὅτε οἱ Βόιοι, οἷον βαρέως φέροντες εἰσέλασαν εἰς τὰς χώρας τῶν συμμάχων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἤρπαζον. Τὸν δὲ κατ' αὐτῶν σταλέντα στρατηγὸν Ὀπίον πανταχόθεν κυκλώσαντες ἀπέσφαξαν μετὰ τοῦ στρατεύματος. Εὐθέως μετὰ τὸ ἄκουσμα τοῦτο ὁ Ὑπάτος Αἴλιος Ποίετος ἔδραμε πρὸς ἐκδίκησιν. Οἱ Γαλάται τότε φοβηθέντες ἀπεσύρθησαν, αὐτὸς δὲ ἐλεηλάτησε τὴν χώραν μεταβὰς δὲ μετέπειτα εἰς Αἰγυπτίαν εἰλκυσεν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς πόλεως λαόν τινα αὐτῆς (204 π.Χ.) (1).

Τῷ δ' ἐπομένῳ ἔτει οἱ Γαλάται διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀμίλκα, ὃν εἶχεν ἀφήσει εἰς Ἰταλίαν Ἄνων ὁ

Καρχηδόνιος, ἐπέδραμον αἰφνὴς εἰς τὰς χώρας τῶν συμμάχων τῆς Ῥώμης, ἐκυρίευσαν τὴν Πλακεντίαν, τοὺς δὲ κατοικοῦντας ἀπέκτειναν. Προῆλθον ἔπειτα εἰς Κρεμόναν. Ὁ Πραίτωρ Φούριος Πουρπουραῖος περὶ Ἀρίμινον τότε μετὰ τοῦ στρατεύματος ᾧ, ἐκίνησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ τοῦ ἰδιοῦ καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ὑπάτου Αὐρηλίου (ἀπόντος αὐτοῦ) στρατοῦ. Γενομένης δὲ μάχης παρὰ τῇ Κρεμόνᾳ, νικῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, πλῆθος δὲ πολλὸν τῶν Γαλατῶν κατακόπτεται. Οὐδὲν ἦττον ὁμοῦς ὁ κατ' αὐτῶν πόλεμος ἐξηκολούθει καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὃ δὲ διοικῶν τὰ ἐκεῖ στρατεύματα Αἴλιος δὲν κατώρθωσεν οὐδὲν λόγου ἄξιον κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐφ' ἐξῆς ἐκλεχθέντες Ὑπατοὶ Γ. Κορνῆλιος Κέθηγος καὶ Κ. Μινούκιος Ῥούφος (197 π. Χ.) ἐστράτευσαν καὶ οἱ σύνδουοι κατὰ τοῦ Ἀμίλκα, ὅστις ἡγεῖτο αὐτῶν. Τούτων δὲ ὁ Κέθηγος λαμπρὰν νίκην ἐλαβε, καὶ πλείους τῶν Γαλατῶν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀμίλκαν. Ὁ δὲ Ῥούφος ἐλεηλάτησε τὴν χώραν τῶν Βοίων καὶ Αιγύων (1).

Οἱ δὲ ἐφεξῆς Ὑπατοὶ Α. Φούριος Πουρπουραῖος καὶ Μ. Κλαύδιος Μάρκελλος ἀπεστάλησαν εἰς ἐξακολουθήσιν τοῦ κατὰ τῶν Γαλατῶν πολέμου, οἵτινες δὲν εἶχον εἰσέτι ὑποταχθῇ ὁλοσχερῶς. Οἱ Ὑπατοὶ διεζήγαγον αὐτὸν εὐτυχῶς, κατέστρεψαν δύο στρατοὺς αὐτῶν, καὶ λεηλατήσαντες τὴν χώραν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν πλήρεις λαφύρων. Ἐφεξῆς ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ Τ. Σεμπρονίου Λόγγου (194 π. Χ.), ὁ Σκιπίων ἐνίκησε νίκην κατὰ τῶν Γαλατῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐφάνευσε. Μετ' ὀλίγον ὁ Ὑπάτος Μερούλας (193 π. Χ.) προσέβαλε τοὺς Βοίους, ὧν ἱκανοὺς ἀπέσφαξε καὶ ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ στρατηγοὺς τρεῖς, καὶ σημαίας πολλὰς, καὶ ἀμάξας φορηγούς. Ἐπίσης κατεβλήθησαν καὶ οἱ Αἴγυες· γενομένων δὲ νέων ὑπάτων Α. Κουϊντίου καὶ Δομιτίου Αἰνοβάρβου κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος Νασικᾶ ἐντελῶς οἱ Βόιοι. Συγχρόνως καὶ ὁ ἀνθύπατος Θέρμας ἐτελείωσε τὸν κατὰ Αιγύων πόλεμον ἐγκρατῆς τῆς χώρας γενόμενος. Ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν Βοίων νίκῃ εἰσέλασε θριαμβεύων εἰς τὴν Ῥώμην Γ. Σ. Νασικᾶς (2) (191 π. Χ.).

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐξηκολούθουν ἐν τούτοις τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Αιγύων καὶ τῶν λοιπῶν Γαλατῶν. Ὄθεν ἀπεστάλησαν κατὰ μὲν τῶν Αιγύων ὁ Μ. Οὐαλέριος Μεσσάλας Ὑπάτος, κατὰ δὲ τῶν Γαλατῶν. Γ. Αἴλιος Σαλινάτωρ (188 π. Χ.) Ὑπατοὶ, οἵτινες οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπραξαν. Οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς Μ. Αἰμίλιος Λέπιδος καὶ Κ. Φλαμίνιος ἐκστράτευσαντες κατὰ τῶν Αιγύων ὑπέταξαν αὐτοὺς (187 π. Χ.). Ἐνίκηθησαν ὁμοῦς πάλιν οἱ Αἴγυες ὑπὸ τῶν ὑπάτων Κ. Φουλβίου Φλάκκου καὶ Α. Μαλλίου Ἀκιδίου Φολβιανοῦ. Ὑποταγόντων οὕτως ἀλληλοδιαδόχως τῶν διαφόρων Γαλατικῶν ἐθνῶν, ἄλλων μὲν πρότερον, ἄλλων δὲ ὕστερον, οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ

(1) Τίτ. Αἰδ. XXXII, 43.—19. Just. XXX.

(2) Τίτ. Αἰδ. XXXVI, 40.

(1) Τίτ. Αἰδ. XXXI, 2.